

Цимбалюк Ірина,
кандидат економічних наук, доцент,
Східноєвропейський національний університет імені Лесі Українки,
доцент кафедри фінансів, банківської справи та страхування,
м. Луцьк; e-mail: tsymbaliuk_i@ukr.net
<https://doi.org/10.29038/2411-4014-2018-04-114-122>

ФІНАНСОВА ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ В УКРАЇНІ: ВІДПОВІДНІСТЬ ВИДАТКІВ МІСЦЕВИХ БЮДЖЕТІВ ЇХ ФІНАНСОВОМУ ЗАБЕЗПЕЧЕННЮ

У статті розглянуто сутність фінансової децентралізації, яка покликана забезпечити достатність фінансових ресурсів для виконання органами місцевого самоврядування покладених на них повноважень. Звернуто увагу на можливість оцінки рівня фінансової децентралізації за показниками децентралізації витрат. Проаналізовано рівень децентралізації витрат у контексті розпочатої у 2015 р. реформи. Здійснено дослідження відповідності делегованих місцевим органам самоврядування витрат обсягам фінансових ресурсів для їх покриття. Проведено інтегральну оцінку рівня фінансової децентралізації та порівняння часткових індексів децентралізації доходів і витрат. Доведено, що збільшення витрат органів місцевого самоврядування не підкріплені відповідним зростанням фінансових ресурсів, достатніх для їх покриття.

Ключові слова: фінансова децентралізація, показники децентралізації доходів, показники децентралізації витрат, витрати місцевих бюджетів, трансферти, інтегральна оцінка фінансової децентралізації.

Цимбалюк Ирина,
кандидат экономических наук, доцент,
Восточноевропейский национальный университет имени Леси Украинки,
доцент кафедры финансов, банковского дела и страхования,
г. Луцк, e-mail: tsymbaliuk_i@ukr.net

ФИНАНСОВАЯ ДЕЦЕНТРАЛИЗАЦИЯ В УКРАИНЕ: СООТВЕТСТВИЕ РАСХОДОВ МЕСТНЫХ БЮДЖЕТОВ ИХ ФИНАНСОВОМУ ОБЕСПЕЧЕНИЮ

В статье рассматривается сущность финансовой децентрализации, которая призвана обеспечить достаточность финансовых ресурсов для выполнения органами местного самоуправления возложенных на них полномочий. Обращается внимание на возможность оценки уровня финансовой децентрализации по показателям децентрализации расходов. Анализируется уровень децентрализации расходов в контексте начавшейся в 2015 г. реформы. Проводится исследование соответствия делегированных местным органам самоуправления расходов объемам финансовых ресурсов для их покрытия. Дается интегральная оценка уровня финансовой децентрализации и сравнения частных индексов децентрализации доходов и расходов. Доказывается, что увеличение расходов органов местного самоуправления не подкреплены соответствующим ростом финансовых ресурсов, достаточных для их покрытия.

Ключевые слова: финансовая децентрализация, показатели децентрализации доходов, показатели децентрализации расходов, расходы местных бюджетов, трансферты, интегральная оценка финансовой децентрализации.

Tsymbaliuk Iryna,
PhD, Associate Professor
Lesya Ukrainka Eastern European National University,
Department of Finance, Banking and Insurance,
Lutsk; e-mail: tsymbaliuk_i@ukr.net

FINANCIAL DECENTRALIZATION IN UKRAINE: LIABILITY OF LOCAL BUDGET EXPENDITURE FOR THEIR FINANCIAL SUPPORT

The article deals with the problems of decentralization in Ukraine, which was launched in 2015 to ensure the effective development of the regions. It is determined that an integral part of the reform is the financial decentralization implementation, which consists in the financial resources transfer and responsibility for the regulatory powers providing from central authorities to the local level.

The purpose of the paper is to identify peculiarities of financial decentralization in Ukraine and to assess the compliance of expenditures with their financial support. The article reveals the essence of financial decentralization. An assessment of the financial decentralization level in terms of expenditures decentralization is carried out. The expenditures of local budgets for economic activities, as well as for housing and communal services are analyzed. The calculation of indicators that characterize the transfer payments role in the formation of local budgets financial resources is done, the structure of interbudget transfers is analyzed. In order to compare the level of expenditure with the sufficiency of their financial support, calculation of decentralization indicators by incomes is given.

On the basis of the integrated analysis method, partial indicators of expenditures decentralization, partial indicators of incomes decentralization and an integral index of financial decentralization were calculated.

According to the research results were concluded that the level of financial decentralization in Ukraine remains low. Local budgets finance expenditures that are not backed by appropriate financial resources. It was found that significant changes in the direction of strengthening financial decentralization occurred only on the indicator of the local taxes share, while the value of other indicators of income decentralization though began to increase after the beginning of the reform in 2015, but have not yet reached the level of 2013–2014. Proved that changes to the budget and tax legislation, which came into force in 2015, stimulated local authorities to expand their own revenue base, but the increase in the level of local budgets financial decentralization has left in recent years has been moving at a rather slow pace.

The obtained results of the conducted analysis made it possible to outline the need for further research in the direction of assessing the trends of regional development in the conditions of financial decentralization in order to scientifically substantiate the conceptual foundations for improving its efficiency.

Key words: financial decentralization, indicators of incomes decentralization, indicators of expenditures decentralization, expenditures of local budgets, transfer payments, integrated assessment of financial decentralization.

Постановка проблеми. Задля забезпечення ефективного розвитку регіонів в Україні у 2015 р. розпочато реформу в напрямі децентралізації публічного управління. Процес децентралізації в загальному передбачає розширення прав місцевого й регіонального самоврядування щодо незалежного прийняття рішень та виконання делегованих державною владою повноважень, передачу частини функцій центральної влади до місцевих органів самоуправління [1, с. 60; 2, с. 145]. Невід'ємною складовою частиною реформи при цьому постає здійснення фінансової децентралізації, яка полягає в передачі фінансових ресурсів і відповідальності за передавання видаткових повноважень від центральних органів влади на місцевий рівень. Фінансова децентралізація покликана забезпечити достатність фінансових ресурсів для виконання органами місцевого самоврядування покладених на них повноважень. Однак, як свідчать перші результати, незважаючи на позитивний ефект передачі повноважень на місцях для розв'язання проблем регіонального розвитку та підвищення ефективності управління, збільшення витрат органів місцевого самоврядування не підкріплені відповідним зростанням фінансових ресурсів, достатніх для їх покриття. Тому для подальшої ефективної реалізації децентралізаційних процесів у країні й досягнення соціально-економічного розвитку регіонів проблеми відповідності видатків місцевих бюджетів їх фінансовому забезпеченню та оцінки рівня фінансової децентралізації потребують поглибленого дослідження.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській науці протягом останніх років дедалі більше уваги приділено проблемам ефективності проведення децентралізації, визначенню сутності її змісту та видів. Проблематику децентралізації і її фінансових аспектів відображено в працях таких науковців, як Н. Бикидарова, О. Бориславська, І. Вахович, І. Волохова, М. Карлін, І. Луніна, С. Осипенко [2–8] та ін.

Змістовні дослідження фінансової децентралізації відображено в працях І. О. Луніної [7; 9], де акцентовано на дослідженні видатків місцевих бюджетів, їх структури, можливості прийняти рішення щодо розпорядження належним органам місцевого самоврядування фінансовими ресурсами, виділити коефіцієнти децентралізації видатків, децентралізації податкових доходів, фінансової незалежності місцевих бюджетів.

Т. Сало виокремлює узагальнювальний показник фінансової децентралізації, який розраховують як середнє арифметичне показника фінансової децентралізації доходів (частка доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у доходах зведеного бюджету) та показника фінансової децентралізації витрат (частка видатків місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у видатках зведеного бюджету) [10, с. 326–327]. На нашу думку, такий показник, як частка видатків місцевих бюджетів, без урахування міжбюджетних трансфертів у видатках зведеного бюджету є недостатньо функціональним, оскільки міжбюджетні трансферти виступають складовою частиною доходів місцевих бюджетів (окрім тих, які передаються до державного бюджету).

Досліджуючи процес децентралізації й здійснюючи його оцінку, вітчизняні вчені часто аналізують питання фінансової автономії [11], фінансової незалежності, фінансової забезпеченості, фінансової спроможності [2; 5; 6] із виділенням показників (системи показників, інтегральних показників, моделей) для оцінки таких явищ.

Невирішені питання, що є частиною загальної проблеми. Попри значний обсяг наукових публікацій із цієї тематики, залишаються недостатньо обґрунтованими теоретико-методологічні й практичні засади визначення ступеня фінансової децентралізації. Постійного моніторингу при цьому вимагає співвідношення між видатками місцевих бюджетів на розв'язання проблем розвитку відповідного регіону та обсягом їх фінансового забезпечення, яке надане в розпорядження органам місцевого самоврядування. Наведені положення зумовили актуальність, основні цілі й завдання дослідження.

Мета й завдання статті. Мета дослідження полягає у визначенні особливостей фінансової децентралізації в Україні та проведенні оцінки відповідності видаткових повноважень їх фінансовому забезпеченню.

Виклад основного матеріалу. Розпочата реформа в напрямі децентралізації передбачає передачу фінансових ресурсів і відповідальності за здійснення видаткових повноважень від центральних органів влади на місцевий рівень. Відповідно до розподілу видаткових повноважень органи місцевого самоврядування мають забезпечуватися фінансовими ресурсами. Погоджуючись із думкою І. С. Волохової [2, с. 144], можна стверджувати, що порушення таких пропорцій, як власні доходи – власні видатки; закріплені доходи та міжбюджетні трансферти – делеговані видатки, призводять до протистояння загальнодержавних і місцевих та регіональних інтересів. Отже, оцінка фінансової децентралізації має двосторонній характер, у комплексі поєднуючи аналіз показників децентралізації доходів і визначення рівня децентралізації за витратами місцевих бюджетів.

Важливою складовою частиною визначення рівня фінансової децентралізації є аналіз децентралізації видатків, суть якого полягає в оцінці можливостей місцевих органів влади розпоряджатися власними й отриманими з державного бюджету або залученими на фінансових ринках ресурсами. Проведений емпіричний аналіз різних підходів оцінки фінансової децентралізації дав підставу виокремити п'ять основних показників децентралізації видатків (табл. 1).

Таблиця 1

Показники децентралізації видатків

Показник	Спосіб розрахунку	Тлумачення показника
Частка видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті	Обсяг видатків місцевих бюджетів / обсяг видатків зведеного бюджету	Характеризує формальну роль місцевих органів влади в розпорядженні наявними в них фінансовими ресурсами
Частка видатків органів місцевого самоврядування в публічних видатках	Обсяг видатків місцевих бюджетів / обсяг видатків зведеного бюджету + обсяг видатків пенсійного фонду за виключенням надходжень із державного бюджету	Засвідчує ступінь децентралізації та деконцентрації публічних завдань і функцій
Частка видатків місцевих бюджетів у ВВП	Обсяг видатків місцевих бюджетів / номінальний ВВП	Характеризує перерозподіл ВВП суб'єктами місцевого самоврядування
Частка незахищених статей у видатках місцевих бюджетів	Обсяг видатків місцевих бюджетів за вирахування захищених статей видатків місцевих бюджетів/ обсяг видатків місцевих бюджетів	Характеризує частину видатків місцевих бюджетів, якими органи місцевого самоврядування можуть розпоряджатися на власний розсуд

Побудовано автором на основі [3; 4; 5; 7; 8; 10; 11].

Наведені показники є стимуляторами, тобто їх зростання свідчатиме про підвищення рівня фінансової децентралізації в країні. Результати обчислень оформимо у вигляді табл. 2.

Показники децентралізації видатків

Показник, млн грн	Рік, %				
	2013	2014	2015	2016	2017
Частка видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті	43,5	43,1	41,2	41,9	47,3
Частка видатків органів місцевого самоврядування в публічних видатках	31,1	26,2	31,4	36,9	39,3
Частка видатків місцевих бюджетів у ВВП	15,1	14,4	14,2	14,7	16,1
Частка незахищених статей у видатках місцевих бюджетів	17,6	24,3	26,0	27,1	35,8

Розраховано автором на основі даних річних звітів про виконання бюджету Казначейської служби України [12].

Частка видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті залишалася практично незмінною у 2013–2014 рр. та виросла з 41,2 % у 2015 р. до 47,3 % у 2017 р. Наведені дані свідчать про те, що органи влади на місцях мають принаймні формальний вплив на перерозподіл менше ніж 50 % надходжень зведеного бюджету.

Частка видатків органів місцевого самоврядування в публічних видатках зросла до 39,3 % у 2017 р. Таке зростання за відносної стабільності, у тому числі зумовлено зниженням ставки єдиного соціального внеску до 22 %, унаслідок чого дедалі більша частина видатків пенсійного фонду фінансується з державного бюджету (складової частини зведеного бюджету).

Однією з головних причин зростання частки видатків місцевих бюджетів у зведеному бюджеті та публічних видатках є підвищення зацікавленості органів місцевого самоврядування до розширення власної дохідної бази і її спрямування на розв'язання соціально-економічних проблем відповідних територій. Це пояснюється тим, що згідно з редакцією ст. 99 БКУ із 2015 р. у випадку, якщо значення індексу відносної податкоспроможності відповідного бюджету перевищує 1,1, то з місцевого бюджету до державного передається 50 % суми, що перевищує значення такого індексу. До 2015 р. до державного бюджету входили всі джерела доходів місцевих бюджетів, які брали участь у розрахунку міжбюджетних трансфертів, які якщо відповідні доходи перевищували розрахунковий обсяг видатків відповідного бюджету, обрахований із застосуванням фінансових нормативів бюджетної забезпеченості й коригувальних коефіцієнтів.

Частка видатків місцевих бюджетів у ВВП також мала тенденцію до зростання. Мінімальне значення частки видатків місцевих бюджетів у ВВП було 14,2 % у 2015 р., максимальне – 16,1 % у 2017 р. В Україні частка розподілу видатків місцевих бюджетів у ВВП є вищою, ніж у Польщі, Угорщині, Словаччині та країнах Балтії [9]. З одного боку, це свідчить про значну роль органів влади на місцях у розподілі ВВП, з іншого, а особливо з урахуванням інших показників фінансової децентралізації, – про формальний характер значної частини такого розподілу.

Частка незахищених статей у видатках місцевих бюджетів протягом досліджуваного періоду зросла із 17,6 до 35,8 %, що свідчить про підвищення незалежності органів місцевого самоврядування стосовно розпорядження акумульованими на відповідній території доходами. Підтвердженням цього факту є зростання частки видатків місцевих бюджетів на економічну діяльність та житлово-комунальне господарство впродовж 2013–2017 рр. (рис. 1).

Найбільшу питому вагу у видатках місцевих бюджетів протягом досліджуваного періоду займали витрати на освіту, охорону здоров'я, соціальний захист і соціальне забезпечення. У 2013 р. частка цих видатків у видатках місцевих бюджетів становила 81,7 %, у 2014 р. – 77,8 %, у 2015 р. – 77,2 %, 2016 р. – 75,4 %, 2017 р. – 77,5 % [13]. При цьому в ст. 89 БКУ відсутній чіткий міжбюджетний розподіл видаткових повноважень щодо освіти й охорони здоров'я між центральними органами влади та органами місцевого самоврядування. Це призводить до безвідповідального ставлення місцевих органів влади до забезпечення населення місцевими суспільними благами та послугами [9].

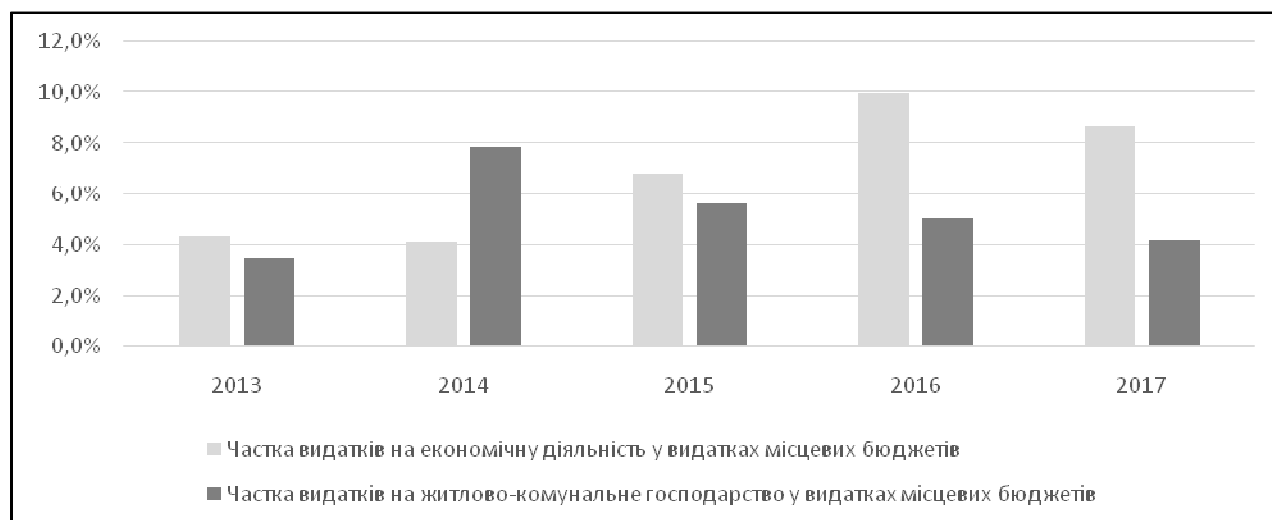

Рис. 1. Видатки місцевих бюджетів на економічну діяльність та житлово-комунальне господарство
Джерело. Складено автором на основі [13].

Варто зазначити, що збільшення витратів ОМС супроводжувалося розширенням їхніх повноважень. Зокрема, на рівень обласних бюджетів і/або бюджетів міст обласного значення у 2016 р. перенесено відповідальність за фінансування закладів професійно-технічної освіти.

Для повноти дослідження фінансової децентралізації варто розглянути показники, які характеризують роль трансфертів у формуванні фінансових ресурсів місцевих бюджетів (табл. 3).

Таблиця 3

Показники аналізу структури міжбюджетних трансфертів

Показник	Рік, %				
	2013	2014	2015	2016	2017
Частка міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів	52,4	56,4	59,1	53,4	55,3
Частка трансфертів, перерахованих до державного бюджету, у доходах місцевих бюджетів	0,7	0,9	1,1	1,1	1,3
Частка нецільових міжбюджетних трансфертів у доходах місцевих бюджетів	25,3	26,8	2,6	1,9	1,9

Розраховано автором на основі даних річних звітів про виконання бюджету Казначейської служби України [12].

Частка міжбюджетних трансфертів у доходах є оберненим показником до частки власних доходів місцевих бюджетів у доходах місцевих бюджетів. Значення такого показника в розмірі понад 50 % свідчать про, по суті, централізоване збалансування доходів і витратів місцевих бюджетів.

Частка трансфертів, перерахованих до державного бюджету, у доходах місцевих бюджетів збільшилася з 0,7 % у 2013 р. до 1,3 % у 2017 р. Тобто вилучення коштів із місцевих бюджетів до державного збільшується. Це свідчить про позитивний вплив нововведень до БКУ стосовно перерахування до державного бюджету 50 % суми, що перевищує значення індексу відносної податкоспроможності відповідного бюджету.

Частка нецільових міжбюджетних трансфертів у видатках місцевих бюджетів різко знизилась із 25,3 до 1,9 %, це сталося внаслідок прийняття Закону про міжбюджетні відносини [14], відповідно до якого, замість дотації вирівнювання, введено базову дотацію, фінансування освіти та охорони здоров'я передано на рівень міста обласного значення й району через прямі субвенції з державного бюджету. Водночас фінансування місцевих бюджетів за рахунок субвенції соціального захисту, освітня та медична субвенції вказують на неефективний розподіл повноважень між органами державної влади. Витрати, на які місцеві органи не мають прямого впливу, повинні здійснюватися безпосередньо з державного бюджету або бути підкріплені відповідними фінансовими ресурсами.

Відсутністю достатнього фінансового забезпечення видатків місцевих бюджетів умов гальмуються процеси фінансової децентралізації та її складників. Тому для повноти дослідження рівня фінансової децентралізації в країні й задля порівняння рівня витрати з достатністю їх фінансового забезпечення необхідним є розрахунок показників децентралізації за доходами. Ураховуючи механізм вибору показників фінансової децентралізації (фактори та критерії), а також зазначені вище підходи українських учених, ми вважаємо, що для найбільш достовірної оцінки фінансової децентралізації необхідне обчислення показників децентралізації доходів, а саме: частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті, частка доходів місцевих бюджетів без урахування міжбюджетних трансфертів у зведеному бюджеті, частка власних доходів місцевих бюджетів у доходах місцевих бюджетів, частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів (табл. 4).

Таблиця 4

Показники децентралізації доходів

Показник, млн грн	Рік, %				
	2013	2014	2015	2016	2017
Частка доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті	49,9	50,8	45,2	46,8	49,4
Частка власних доходів місцевих бюджетів у зведеному бюджеті	23,8	22,2	18,5	21,8	22,6
Частка власних доходів місцевих бюджетів у доходах місцевих бюджетів	47,6	43,6	40,9	46,6	45,7
Частка доходів бюджету розвитку в доходах місцевих бюджетів	6,0	4,8	7,9	12,8	9,8
Частка місцевих податків і зборів у доходах місцевих бюджетів	3,3	3,5	9,2	11,6	10,5

Розраховано автором на основі даних річних звітів про виконання бюджету Казначейської служби України [12].

Як видно з наведених розрахунків, суттєві зміни в напрямі зміцнення фінансової децентралізації відбувалися лише за показником частки місцевих податків, тоді як значення інших показників децентралізації доходів, хоча й почали зростати після початку реформи у 2015 р., однак ще не досягли рівня 2013–2014 рр. Зокрема, частка доходів місцевих бюджетів і у 2017 р. й надалі є недостатньою для забезпечення інтенсивних процесів децентралізації, залишаючись нижчою від рівня 2014 р. Рівень фінансової автономії територіальних громад в Україні знижується, а структура доходів і видатків місцевих бюджетів не сприяє інноваційно-інвестиційному розвитку територіальних громад [15, с. 185].

Для узагальнення оцінки рівня фінансової децентралізації доцільно скористатися методикою інтегрального аналізу й розрахувати часткові індекси децентралізації видатків, доходів та інтегральний показник фінансової децентралізації.

Часткові індекси, що відображають рівень децентралізації доходів і витрат пропонуємо обчислювати за формулою середньої геометричної зваженої всіх виділених нами показників децентралізації за витратами та доходами відповідно. Використання середньої геометричної доцільне тоді, коли обсяг ознаки формується у вигляді добутку її індивідуальних значень, представлених відносними показниками:

$$C = \sum_n \sqrt[n]{\prod_1^n X_i}, \quad (1)$$

де x – значення показника децентралізації видатків (доходів);

n – кількість показників децентралізації видатків (доходів).

Інтегральний показник фінансової децентралізації пропонуємо обчислювати як середнє арифметичне часткових показників децентралізації доходів та видатків.

$$I_d = \frac{\sum C_i}{m}, \quad (2)$$

де C_i – частковий показник децентралізації витрат (доходів);

m – кількість часткових показників децентралізації;

I_d – інтегральний показник фінансової децентралізації.

Слід відзначити, що ми не вводили вагових коефіцієнтів для розрахунку обраних нами показників у зв'язку з дискреційним характером таких коефіцієнтів, а також для забезпечення найбільш достовірної оцінки фінансової децентралізації в Україні, незалежної від суб'єктивних наукових або професійних суджень.

Задля узагальнення вищенаведеного розрахунку інтегральні показники фінансової децентралізації відображено на рис. 2.

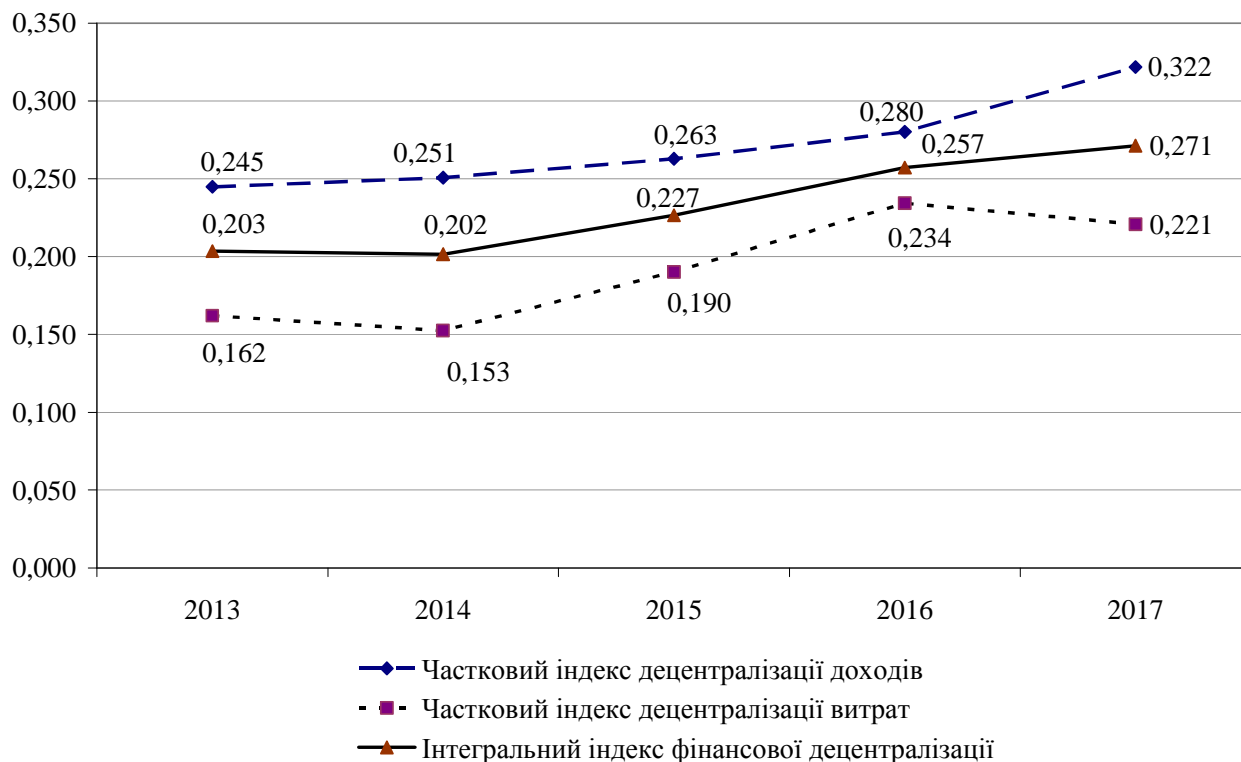

Рис. 2. Інтегральні показники фінансової децентралізації

Джерело. Побудовано автором.

Як видно з рис. 2, інтегральний показник децентралізації доходів зріс із 0,162 у 2013 до 0,217 у 2017 р., інтегральний показник децентралізації витрат – із 0,245 у 2013 р. до 0,322 у 2017 р., інтегральний показник фінансової децентралізації – із 0,199 до 0,264. Однак проаналізовані показники та структура міжбюджетних трансфертів свідчать про те, що фактичний рівень фінансової децентралізації залишається низьким, незважаючи на зміни в бюджетному та податковому законодавстві.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Отже, унаслідок дослідження фінансової децентралізації отримано такі результати:

- рівень фінансової децентралізації в Україні залишається низьким. Із місцевих бюджетів фінансують витрати, які не підкріплені відповідними фінансовими ресурсами;
- зміни до бюджетного та податкового законодавства, які набули чинності у 2015 р., стимулювали органи місцевої влади до розширення власної дохідної бази, однак зростання рівня фінансової децентралізації місцевих бюджетів протягом останніх років відбувається достатньо повільними темпами.

Отримані результати проведеного аналізу дали можливість окреслити необхідність подальших досліджень у напрямі оцінки тенденцій регіонального розвитку в умовах фінансової децентралізації задля наукового обґрунтування концептуальних засад підвищення його ефективності.

Джерела та література

1. Словник української мови: в 11 тт./АН УРСР. Інститут мовознавства; за ред. І. К. Білодіда. Київ: Наук. думка, 1970–1980. Т. 2. URL: http://ukrlit.org/slovnyk/slovnyk_ukrainskoi_movy_v_11_tomakh/%D0%B4%D0%B5~
2. Волохова І. С. Податкова децентралізація та методологія визначення її ступеня. *Вісник соціально-економічних досліджень*. 2012. Вип. 3 (2). С. 144–150.

3. Бикидарова Н. О. Фінансова децентралізація місцевого самоврядування. *Економічний вісник Донбасу*. 2010. № 2 (20). С. 145–151.
4. Бориславська О., Заверуха І., Школик А. та ін. *Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України*. Центр політико-правових реформ. Київ, Москаленко О. М., 2012. 212 с.
5. Вахович І. М. Фінансова політика сталого розвитку регіону: теоретико-методологічні та прикладні засади: монографія. Луцьк, ЛДТУ, 2007. 496 с.
6. Карлін М. Децентралізація управління місцевими фінансами в розвинутих федеративних та унітарних країнах: досвід для України. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки*. 2016. № 2. С. 103–110.
7. Луніна І. О. Бюджетна децентралізація: цілі і напрями реформ. *Економіка України*. 2016. №1. С. 61–75.
8. Осипенко С. О. *Місцеві бюджети в умовах децентралізації фінансових ресурсів*: дис. ... канд. екон. наук: спец. 08.00.08 – «Гроші, фінанси і кредит». Мелітополь, 2016, 233 с.
9. Луніна І., Серебрянська Д. Декларації та реалії бюджетної децентралізації. *Дзеркало тижня*. Вип. 43. 2015. URL: <http://gazeta.dt.ua/finances/deklaraciyi-ta-realiyi-byudzhethoyi-decentralizaciyi-abo-yakimi-naspravdi-ye-finansovi-povnovazhennya-miscevoyi-vladi-.html>
10. Сало Т. В. Децентралізація фінансової системи: стан та оцінка рівні в Україні. *Ефективність державного управління*. Львів. ЛРІДУ НАДУ, 2013. Вип. 35. С. 324–330.
11. Корнєєв М. В. Фінансова автономія органів місцевого самоврядування: дис. канд. екон. наук: 08.00.08. Суми, 2009. 275 с.
12. Державна казначейська служба України. Виконання Державного бюджету. Офіційний веб-сайт. URL : <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477>
13. Бюджетний моніторинг. Інститут бюджету та соціально-економічних досліджень. 2017. URL: <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyu>
14. Про внесення змін до Бюджетного кодексу України щодо реформи міжбюджетних відносин: Закон України від 28.12.2014 № 79-VIII. URL: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19/ed20141228>
15. Цимбалюк І. О., Підцерковний Б. В. Роль податків у забезпеченні фінансової автономії органів місцевого самоврядування. *Вісник Запорізького національного університету*. 2014. № 2(22). С. 179–187.

References

1. Bilodid, I. K. (1970–1980). *Slovník ukraínskoi movy: v 11 tt.* [Dictionary of the Ukrainian language in 11 volumes]. Kyiv, Naukova dumka, vol. 2. Retrieved from http://ukrlit.org/slovník/slovník_ukraínskoi_movy_v_11_tomakh/%D0%B4%D0%B5~ [in Ukrainian].
2. Volokhova, I. S. (2012). Podatkova detsentralizatsiia ta metodolohiia vyznachennia yii stupenia [Tax decentralization and methodology for determining its degree]. *Visnyk sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen*, 3 (2), 144–150 [in Ukrainian].
3. Bykydarova, N. O. (2010). Finansova detsentralizatsiia mistsevoho samovriaduvannia [Financial decentralization of local self-government]. *Ekonomichnyi visnyk Donbasu*. № 2 (20), 145–151 [in Ukrainian].
4. Boryslavska, O., Zaverukha, I., Shkolyk, A. (2012). *Detsentralizatsiia publichnoi vlady: dosvid yevropeiskykh krain ta perspektyvy Ukrainy* [Decentralization of public authority: experience of European countries and prospects of Ukraine]. Tsentr polityko-pravovykh reform. Kyiv, Moskalenko O. M., 2012. 212 [in Ukrainian].
5. Vakhovych, I. M. (2007). *Finansova polityka staloho rozvytku rehionu: teoretyko-metodolohichni ta prykladni zasady: monohrafiia* [The financial policy of sustainable development of the region: theoretical and methodological and applied principles]. Lutsk, LDTU, 496 [in Ukrainian].
6. Karlin, M. (2016). Detsentralizatsiia upravlinnia mistsevymy finansamy v rozvynutykh federatyvnykh ta unitarnykh krainakh: dosvid dlia Ukrainy [Decentralization of local finance management in developed federative and unitary countries: experience for Ukraine]. *Economic Journal of the Lesya Ukrainka Eastern European National University*, 2, 103–110 [in Ukrainian].
7. Lunina, I. O. (2016). Biudzhetna detsentralizatsiia: tsili i napriamy reform [Budget Decentralization: Goals and Directions of Reform.]. *Ekonomika Ukrainy*, №1, 61–75 [in Ukrainian].
8. Osypenko, S. O. (2016). Mistsevi biudzhety v umovakh detsentralizatsii finansovykh resursiv. [Local budgets in the conditions of decentralization of financial resources]. (Doctoral dissertation). Melitopol [in Ukrainian].
9. Lunina, I., Serebrianska, D. (2015). Deklaratsi ta realii biudzhethoi detsentralizatsii [Declarations and Reality of Budget Decentralization.]. *Dzerkalo tyzhnia*. 43. Retrieved from: <http://gazeta.dt.ua/finances/deklaraciyi-ta-realiyi-byudzhethoyi-decentralizaciyi-abo-yakimi-naspravdi-ye-finansovi-povnovazhennya-miscevoyi-vladi-.html> [in Ukrainian].
10. Salo, T. V. (2013). Detsentralizatsiia finansovoi systemy: stan ta otsinka rivni v Ukraini [Decentralization of the financial system: state and assessment are equal in Ukraine]. *Efektivnist derzhavnoho upravlinnia*. Lviv, LRIDU NADU, 35. 324–330 [in Ukrainian].

11. Kornieiev, M. V. (2009). Finansova avtonomiia orhaniv mistsevoho samovriaduvannia [Financial autonomy of local self-government bodies]. (Doctoral dissertation), Sumy [in Ukrainian].
12. Derzhavna kaznacheiska sluzhba Ukrainy (2018). *Vykonannia Derzhavnoho biudzhetu*. Ofitsiinyi veb-sait. Retrieved from: <http://www.treasury.gov.ua/main/uk/doccatalog/list?currDir=146477> [in Ukrainian].
13. Biudzhetni monitorynh (2017). Instytut biudzhetu ta sotsialno-ekonomichnykh doslidzhen. Retrieved from: <http://www.ibser.org.ua/publications/monitoringcategories/richnyy> [in Ukrainian].
14. Pro vnesennia zmin do Biudzhethnoho kodeksu Ukrainy shchodo reformy mizhbiudzhethnykh vidnosyn (2014). Zakon Ukrainy vid 28.12.2014 № 79-VIII. Retrieved from: <http://zakon.rada.gov.ua/laws/show/79-19/ed20141228> [in Ukrainian].
15. Tymbalyuk, I. O. and Pidtserkovnyy, B. V. (2014), Rol' podatkov u zabezpechenni finansovoyi avtonomiyi orhaniv mis tsevoho samovryaduvannya [The role of taxes in en suring financial autonomy of local government], *Visnyk Zaporiz'koho natsional'noho universytetu*, 2. 179–187 [in Ukrainian].

Стаття надійшла до редакції 13.11.2018 р.